

Restaurering och kompletterande åtgärder inom Ytteråns vattensystem.

Länsstyrelsen Jämtland. 010-225 30 00. jamtland@lansstyrelsen.se

Ytteråns huvudfåra samt prioriterade biflöden

Krokom och Åre kommun. HARO 40.

Projektområde

Ytterån

Ytteråns vattensystem är centralt beläget i Jämtland och är ett av länets mindre vattensystem. Det sträcker sig från Nästtjärnarna i väst via flertalet mindre vattendrag (Nästån, Djupsjöån, Grässjöbäcken, Acksjöån, Getån, Gärdesån, Åfloån, Stuppulsån, Edesån, Ängesån) och mellanstora sjöar (Djupsjön, Acksjön, Getsjön, Gärdesjön och Hällsjön) ner till Nältsjön. Sedan vidare via Faxån, Alsensjön och Ytteråns ner till Storsjön, en sträcka på ca 76km vattenvägen. Utöver dessa så tillkommer några mindre vattendrag och sjöar. Vattensystemets karaktär är till större del vildmarspräglad och omges fram för allt av barrblandskog. Det är enbart de större sjöarna som omges av en liten yta med kulturlandskap och bebyggelse.

Inom vattensystemet så finns det flera vattendrag (Gärdesån, Åfloån och Edesån) som klassas som värdefulla vatten för sina viktiga upp- och nedströmslekande storvuxna örvingstammar. Det finns även ett unikt område vid Gärdesån som hyser värdefulla kulturmiljöer genom flera välbevarade hållristningar som är över 7000 år gamla.

Från Nästtjärnarna ner till Faxån i Näliden så är vattensystemet (utöver dammen i Åfloån, som utgör vandringshinder) fram för allt negativt påverkat av gamla flottningsdammar och flottledsrensningar. Från Faxån och ner till Storsjön så finns det tre mellanstora dammar som påverkar området runt Nälidsjön och Alsensjön negativt genom regleringar för vattenkraftändamål.

Många arter i Ytterån med sjöar och biflöden ger sin del i ett levande vattensystem. Fiskbeståndet i vattendragen i systemet domineras av öring och harr. Även habitatarten stensimpa (*Cottus gobio*) förekommer, dock så har den inte varit föremål för några riktade undersökningar. En storvuxen öringpopulation existerar inom flera av systemets sjöar och vattendrag. Fiskarna kan förknippas med höga värden både ur faunavårdssynpunkt och för sportfisket. I vattensystemets sjöar, sel och övriga mer lugnfytande partier tillkommer röding, gädda, abborre, mört, sik och lake. Flera av vattendragen erbjuder även en god livsmiljö för däggdjur och fåglar. Bävern och uttern har länge haft en livskraftig population i vattensystemet.

De lokala fiskevårdsområdesföreningarna har en av nyckelrollerna i vattenområdet som helhet. Dessa ingår i en förvaltningsstruktur som behövs för att tillgodose behovet av juridisk rättskraft. Samtidigt är de väl avgränsade ur ett fiske- och naturvårdsperspektiv i vattensystemet. Där finns ett stort engagemang i fiske- och allmänna bevarandefrågor i och kring vattnen – samtidigt som vattenresurserna utgör en viktig utvecklingsfaktor i glesbygd.

Nästan hela vattensystemet har varit påverkat av rensningar under flottningsepoken. Verksamheten har orsakat förändrad morfologi och förändrade flödesförhållanden. Biotopvårdsåtgärder har genomförts på en del av sträckorna för att restaurera skadorna som flottningsresningen orsakat. Men mycket arbete återstår i biflöden och i huvudfåran.

Huvudfåra	Biflöden
<i>Ytterån</i>	<i>Bleckåsån</i>
<i>Faxån</i>	<i>Åringsån</i>
<i>Ängesån</i>	<i>Nästån</i>
<i>Edesån</i>	<i>Rönningsbergsån (Damm)</i>
<i>Åfloån</i>	<i>Grässjöbäcken</i>
<i>Stuppulsån</i>	<i>Torrfinnån</i>
<i>Gärdesån</i>	<i>Pautån</i>
<i>Getån</i>	<i>Slätteån</i>
<i>Acksjöån</i>	
<i>Djupsjöån</i>	

Orsak till åtgärder

Den fysiska påverkan på vattendragen i Ytteråns vattensystem härrör, förutom den reglering som finns för vattenkraftändamål, från historiska lämningar från flottningsepoken, vilket påverkar vattendragens hydromorfologi. Dammar utgör hinder för vattenlevande djur och rensningar och rätningar har påverkat morfologin och även inneburit minskad kontakt med svämplan och sämre livsmiljöer för många vattenlevande organismer. På många håll har även sidofåror stängts med ledarmar av sten och andra konstruktioner för att underlätta för timrets färd. Avsaknad av sidofåror kan ofta resultera i förlust av viktiga uppväxtmiljöer för fisk eftersom de i många fall utgörs av mindre och grundare strömvattenmiljöer med lagom vattenhastighet.

Vad vi vill förbättra

Vi vill i möjligaste mån förbättra hydromorfologin på de sträckor som är påverkade av rensningar och rätningar. Stenar och block återförs till vattendragen, lekbottnar återskapas och avstängda sidofåror återöppnas. Variationsrika miljöer återskapas i vattendragen och lämpliga livsmiljöer för fiskar och andra vattenlevande organismer uppkommer.

Det är också aktuellt att tillföra lekgrus för fisk på de platser där detta är en bristvara sedan flottledsrensningarna. Målet är att förbättra statusen på relevanta parametrar inom morfologi och i vissa fall konnektivitet för att möjliggöra att gällande miljö kvalitetsnormer ska kunna uppnås och följas i de berörda vattenförekomsterna. Vi förväntar oss att åtgärderna skapar bättre livsmiljöer för vattenlevande organismer och varaktiga geomorfologiska processer.

Planerade åtgärder och aktiviteter

I planeringsarbetet ingår att förankra åtgärder och söka nödvändiga tillstånd. Utformningen av de faktiska åtgärderna kommer att avvägas mot andra intressen.

De aktiviteter som planeras är i huvudsak;

- Inventering och detaljprojektering av åtgärder.
- Inhämtande av nödvändiga tillstånd.
- Återställning av vattendragens form, substrat och strukturer på utvalda avsnitt.
- Konnektivetsåtgärder vid dammar och vägtrummor.

Planerad uppföljning

Åtgärderna kommer att följas upp med drönarfotografering, elprovfisken, snorkelinventering och inventering av förändringar i morfologin.

I samverkan med

Projekten utförs i samarbete med berörda fiskevårdsområden.